

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky, v právnej veci navrhovateľa **J. B.** bytom M. č. X., pošta VrábleV., zastúpeného Mgr. Petrom Miklóssym, advokátom so sídlom Vráble, Hlavná ul. č. 1221, proti odporkyni **Sociálnej poisťovni v Bratislave**, Ul. 29. augusta č. 8, o invalidný dôchodok, na odvolanie navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 30. mája 2011, č. k. 23Sd/48/2008-159, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre z 30. mája 2011, č. k. 23Sd/48/2008-159 **z r u š u j e** a vec mu **vracia** na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

O d ô v o d n e n i e :

Krajský súd v Nitre rozsudkom z 30. mája 2011, č. k. 23Sd/48/2008-159, potvrdil rozhodnutie z 9. januára 2008 číslo X. v spojení s rozhodnutím z 19. mája 2008 (v rozsudku nesprávne uvedené 19. januára 2008) číslo X.. V rozhodnutí z 9. januára 2008 číslo X. odporkyňa vo výroku uviedla, že podľa § 263a ods. 1 písm. c) zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) navrhovateľovi aj po preskúmaní zdravotného stavu naďalej trvá nárok na čiastočný invalidný dôchodok podľa § 37 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom zabezpečení“) a nárok na výplatu čiastočného invalidného dôchodku v sume, určenej podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003 vrátane zvýšenia podľa § 82 zákona o sociálnom poistení. Rozhodnutím z 19. mája 2008 číslo X. odporkyňa zmenila rozhodnutie z 9. januára 2008 číslo X. v časti odôvodnenia, ktoré doplnila o ďalší odsek „Posúdenie Vášho zdravotného stavu ...“

Krajský súd uvedeným rozsudkom potvrdil aj rozhodnutie z 24. marca 2009 číslo X. v spojení s rozhodnutím z 3. apríla 2009 číslo X. ktorými odporkyňa podľa § 263 ods. 1, §

112 ods. 2, 6 a 9 zákona o sociálnom poistení a § 55 zákona o sociálnom zabezpečení rozhodla, že navrhovateľovi patrí s účinnosťou od 21. januára 2009 na výplatu invalidný dôchodok a súčasne mu s účinnosťou od 6. júna 2009 odňala čiastočný invalidný dôchodok.

V odôvodnení tohto rozsudku krajský súd uviedol, že Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením z 27. októbra 2010 č. k. 7 So 171/2009 zrušil rozsudok Krajského súdu v Nitre z 9. septembra 2009, č. k. 23Sd/48/2008-77, pre nedostatočné zistenie skutočného stavu veci. Súd prvého stupňa preto doplnil dokazovanie nariadením znaleckého vyšetrenia navrhovateľa znalcom MUDr. F. J., ako aj závermi posudkového lekára sociálneho poistenia. Týmito dôkazmi bol podľa názoru súdu preukázaný dátum vzniku invalidity tak, ako ho stanovil posudkový lekár, a to 21. januára 2009, teda od nálezu EMG. Krajský súd konštatoval, že tvrdenie zástupcu navrhovateľa o zhoršení zdravotného stavu navrhovateľa už v r. 2002-2004 sa nebolo preukázané, lebo navrhovateľ v tom čase podával žiadosti o invalidný dôchodok o čom svedčia súdne konania, ktoré prebiehali na jeho súde a zdravotný stav preskúmaný posudkovými lekármi na základe lekárskeho nálezov, ktoré boli podkladom pre rozhodnutie v konaniach sp. zn. 23S /51/2000 a sp. zn. 23S/292/2002, ktoré bolo potvrdené rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. januára 2003, č. k. 2So/296/2002-18, pričom nebolo preukázané zhoršenie zdravotného stavu, ktoré by bolo v tom čase odôvodňovalo priznanie invalidity.

Proti tomuto rozsudku podal včas odvolanie navrhovateľ. Žiadal, aby odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie s poukazom na § 221 ods. 1 písm. h/ a ods. 2 OSP (v odvolaní nesprávne uvedený § 219 ods. 1 písm. h/). Rozsudok súdu prvého stupňa označil za predčasný, lebo rozhodnutia odporkyne vychádzajú z nesprávneho záveru posudkového lekára o dátume vzniku jeho invalidity. Namietal, že jeho invalidita nevznikla až od 21. januára 2009, ale vznikla už skôr za obdobie, kedy vzhľadom na svoj zdravotný stav nebol schopný vykonávať akékoľvek sústavné zamestnanie. Uviedol, že dôvodom zrušenia predchádzajúceho rozsudku súdu prvého stupňa podľa záverov odvolacieho súdu bola skutočnosť, že z dovtedy vykonaného dokazovania nebolo možné jednoznačne a bez akýchkoľvek pochybností dospieť k záveru, od ktorého dátumu navrhovateľ spĺňa podmienky zmeny čiastočnej invalidity na invaliditu. Zistenie dátumu vzniku invalidity od 29. januára 2009 podľa záverov posudkových orgánov sociálneho poistenia bolo nedostatočné a súd prvého stupňa ani odporkyňa nevenovali dostatočnú pozornosť zdravotnému stavu navrhovateľa, resp. zisteniu, odkedy nastalo také jeho

zhoršenie, ktoré zodpovedalo zmene čiastočnej invalidity na invaliditu. Odvolací súd nariadil doplnenie dokazovania o určenie dátumu zhoršenia zdravotného stavu navrhovateľa a posúdenie, ktoré ochorenie spôsobilo vznik jeho invalidity už predtým menovaným znalcom. V doplnení svojho znaleckého posudku zo 7. januára 2011 MUDr. F. J. uviedol, že ako znalec z odboru choroby z povolania, resp. z odboru vnútorné choroby nie je kompetentný sa vyjadriť k invalidite navrhovateľa. Zdôraznil, že pre rozhodnutie vo veci samej je nevyhnutné posúdiť vznik invalidity navrhovateľa iným ako posudkovým lekárom, ktorý je v zmluvnom vzťahu s odporkyňou, t. j. nezávislým znaleckým subjektom. V dôsledku skutočnosti, že uvedený znalec na dané otázky neodpovedal, do konania mal byť pribratý iný znalec, resp. znalecká organizácia, čo právny zástupca navrhovateľa požadoval, a to taký znalec, ktorý bude kompetentný sa k vzniku invalidity navrhovateľa vyjadriť vo všetkých smeroch, teda bude vedieť určiť dátum zhoršenia zdravotného stavu navrhovateľa na úroveň invalidity, posúdiť jeho zdravotný stav a príp. invaliditu podľa hľadísk vyplývajúcich z príslušných právnych predpisov a zaujať stanovisko k tomu, ktoré ochorenia navrhovateľa a kedy spôsobili vznik jeho invalidity. Závery posudkového lekára odporkyne preto nie sú a nemôžu byť jediné relevantné pre posudzovanie vzniku invalidity, nie sú a nemôžu byť nespochybniteľné, resp. nadradené nad závery iných lekárov o zdravotnom stave posudzovanej osoby. Požadované doplnenie dokazovania je v danom prípade nevyhnutné aj a najmä vzhľadom k tomu, že medzi záverom posudkového lekára o čase vzniku invalidity u navrhovateľa a záverom znaleckého posudku, resp. závermi predchádzajúcich lekárskejších správ o zdravotnom stave navrhovateľa existujú významné rozpory.

Odporkyňa vo vyjadrení na odvolanie navrhla rozsudok krajského súdu ako správny potvrdiť.

Najvyšší súd ako súd odvolací (§ 250s OSP v spojení s § 10 ods. 2 OSP) preskúmal napadnutý rozsudok a konanie mu predchádzajúce a dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľa je potrebné vyhovieť.

Podľa § 263 ods. 1 zákona o sociálnom poistení invalidný dôchodok a čiastočný invalidný dôchodok, ktoré boli priznané podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004, sa považujú po 31. decembri 2003 za invalidný dôchodok podľa tohto zákona v sume, v akej

patrili k 31. decembru 2003 a vyplácajú sa aj po tomto dni za podmienok ustanovených predpismi účinnými do 31. decembra 2003, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 263a ods. 1 písm. c) uvedeného zákona poistencovi, ktorému bolo preskúmané trvanie invalidity podľa § 263 ods. 2 účinného do 18. júla 2006, Sociálna poisťovňa preskúma trvanie invalidity a čiastočnej invalidity podľa zákona účinného do 31. decembra 2003, ak tento zákon neustanovuje inak, a rozhodne o trvaní nároku na výplatu invalidného dôchodku alebo čiastočného invalidného dôchodku v sume určenej podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003 vrátane zvýšenia dôchodku prislúchajúceho podľa zákona účinného od 1. januára 2004, ak sa v takto určenej sume vypláca po preskúmaní trvania invalidity podľa § 263 ods. 2 účinného do 18. júla 2006 a trvá nárok na invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok podľa zákona účinného do 31. decembra 2003.

Nárok na invalidný dôchodok je podľa § 70 ods. 1 zákona podmienený (okrem iného) invaliditou poistenca, teda tým, že poistenec pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou (§ 71 ods. 1 zákona).

Pre posúdenie dátumu vzniku invalidity aj vzniku nároku na invalidný dôchodok je teda rozhodujúcou otázkou vplyv dlhodobu nepriaznivého zdravotného stavu na schopnosť navrhovateľa vykonávať zárobkovú činnosť. Posúdenie miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť podľa § 71 zákona pritom nemôže pozostávať len z podradenia zdravotného postihnutia, ktoré je podľa posudkového lekára rozhodujúcou príčinou dlhodobu nepriaznivého zdravotného stavu pod niektoré zdravotné postihnutie uvedené v prílohe č. 4 (§ 71 ods. 5), ale je treba brať aj zreteľ na závažnosť ostatných zdravotných postihnutí (§ 71 ods. 6). Pokles sa pritom posudzuje (§ 71 ods. 4) na základe lekárskeho správ a údajov zo zdravotnej dokumentácie zdravotníckeho zariadenia a zhodnotenia liečby s určením diagnostického záveru, stabilizácie ochorenia, jeho ďalšieho vývoja a liečby, komplexných funkčných vyšetrení a ich záverov, pričom sa prihliada na zostávajúcu schopnosť vykonávať zárobkovú činnosť, zostávajúcu schopnosť prípravy na povolanie, možnosti pracovnej rehabilitácie alebo rekvalifikácie.

Zo spisov a pripojenej zdravotnej dokumentácie nemožno nad akúkoľvek pochybnosť zistiť, kedy vznikla invalidita navrhovateľa. Navrhovateľ už na pojednávaní 29. apríla 2009

s priznaním invalidného dôchodku súhlasil, ale namietal, že jeho invalidita nevznikla až 21. januára 2009 ale skôr, lebo jeho zdravotný stav sa nezhoršil až od tohto dátumu, ale bol zhoršený od odňatia invalidného dôchodku. Uviedol, že s týmto rozhodnutím nesúhlasil ani v predchádzajúcom konaní, ktoré prebiehalo na Krajskom súde v Nitre pod sp.zn. 13Sd/41/2007.

Podľa názoru odvolacieho súdu ani z doteraz vykonaného dokazovania nemožno jednoznačne a bez akýchkoľvek pochybností dospieť k záveru, od ktorého dátumu navrhovateľ spĺňa podmienky zmeny čiastočnej invalidity na invaliditu. Zistenie dátumu vzniku invalidity od 29. januára 2009 podľa záverov posudkových orgánov sociálneho poistenia je nedostatočné. Krajský súd a ani odporkyňa nevenovali náležitú pozornosť zdravotnému stavu navrhovateľa, resp. jeho zisteniu, odkedy nastalo také zhoršenie, ktoré zodpovedalo zmene čiastočnej invalidity na invaliditu.

Treba zdôrazniť, že odporkyňa má povinnosť rozhodovať na základe skutočného stavu veci. Za tejto situácie musí sama z úradnej povinnosti vykonať všetky dôkazy smerujúce k jeho riadnemu zisteniu. Dôkazy, ktoré sú podkladom jej rozhodnutí musia mať taký charakter, aby nebolo možné pochybovať o ich hodnovernosti a objektívnom posúdení skutočného stavu veci. Dôkazom v konaní o dávkach podmienených dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom sú odborné nálezy, odborné posudky, znalecké posudky a stanoviská.

V posudzovanej veci z obsahu administratívneho, súdneho a posudkového spisu vyplýva, že navrhovateľ je od r. 1987 liečený na cukrovku od začiatku dávkami inzulínu. Od roku 1993 poberal čiastočný invalidný dôchodok pre ochorenie chrbtice. Po pridružení zápalu podžalúdkovej žľazy došlo k zhoršeniu metabolických pomerov a k dekompenzácii cukrovky, čo malo za následok priznanie invalidného dôchodku od 14. februára 1996 v dôsledku pridruženého ochorenia ciev na dolných končatinách s príznakmi únavy, slabosti (objektívizovanej), čo pri progredujúcej kachexii zhoršoval zdravotný stav navrhovateľa natoľko, že aj pri vtedajšom diabete, radikulárnom syndróme diskogénnom, nebol schopný žiadnej zárobkovej činnosti, ani ľahkých prác (napr. práce vrátnika) pre odpadávanie a kolapsové stavy, čo dokladá ešte zápisnica Posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia (ďalej len „PKSZ“) č. IX Sociálnej poisťovne, pobočky v Nitre z 26. marca 1996.

Navrhovateľ bol invalidný do 6. mája 2000, kedy sa mu príznaky ochorenia podžalúdkovej žľazy zmiernili a zostal naďalej čiastočne invalidný.

Navrhovateľ 23. novembra 2006 požiadal o invalidný dôchodok v dôsledku zhoršeného zdravotného stavu.

Rozhodnutím z 9. januára 2009 číslo X. odporkyňa iba konštatovala, že navrhovateľovi aj po preskúmaní zdravotného stavu naďalej trvá nárok na čiastočný invalidný dôchodok podľa § 37 zákona o sociálnom zabezpečení a uvedeným rozhodnutím realizovala rozsudok Krajského súdu v Nitre z 23. júla 2007, č.k. 13Sd/41/2007-26, ktorým krajský súd rozhodnutie odporkyne z 1. marca 2007 číslo X. podľa § 250j ods. 2 písm. a/ OSP zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie preto, že preskúmaním uvedeného rozhodnutia nebolo možné zistiť, na základe akých posudkových kritérií a akých skutkových okolností rozhodla odporkyňa o trvaní čiastočnej invalidity.

Odvolačný súd však z obsahu dávkového spisu a z pripojenej zdravotnej dokumentácie zistil, že ani rozhodnutie z 9. januára 2008 číslo X. požiadavkám na riadne zistenie skutočného stavu veci nezodpovedá. Navrhovateľ už v návrhu na jeho preskúmanie tvrdil, že vzhľadom na svoj skutočný zdravotný stav nie je schopný vykonávať akékoľvek sústavné zamestnanie, ani také, v ktorom sa vykonávajú menej náročné práce, napr. v sklade alebo na vrátnici. Uviedol, že dlhodobo trpí viacerými ochoreniami – diabetes mellitus 1 typ na intenzifikovanom inzulínovom režime v štádiu chronických orgánových komplikácií, polyneuropathia diabetika, radikulárnym algickým syndrómom pri hernii L4-5, mediokalcinózou, kachekciou, chronickou pankreatitídou, chronickou vertebrogénnou lumbagiou, ťažkou poruchou statiky a dynamiky Th1 chrbtice.

Znalecký posudok MUDr. F. J., CSc., zo 6. februára 2009, znalca z odboru zdravotníctva obsahuje zistenie, že navrhovateľovi sa po roku 2000 zhoršilo základné ochorenie, a to cukrovka, ako to vyplýva už z lekárskej správy diabetologičky MUDr. D. G. z 26. marca 2004. V tejto správe odborná lekárka konštatuje zhoršenie cukrovky do štádia nie dostatočne kompenzovaného s chronickými org. komplikáciami, pričom k zhoršeniu základného ochorenia sa pridružili viaceré komplikácie – senzomotorická polyneuropathia, angioneuropathia, chronická pankreatitída s výraznou samptomatológiou a s tým spojené opakujúce sa dyspeptické ťažkosti (lekárske správy gastroenterológa MUDr. I. F.),

vertebrogénne ťažkosti, chronickávertebrogénna lumbalgia, chronický LIS Sy bilat. Susp., hernia intervert. dčku L5/S1 (podľa lekárskej správy MUDr. E. B. z 15. februára 2002), ťažká porucha statiky a dynamiky ThL chrbtice (lekárska správa neurológa MUDr. D. O. z 21. augusta 2006).

Posudkoví lekári sociálneho zabezpečenia Sociálnej poisťovne, ústredia so sídlom v Nitre vo svojich posudkoch z 10. marca 2009, z 8. júla 2009, z 25. januára 2011 súhlasili s tým, že od roku 2000 došlo k zhoršeniu základnej choroby navrhovateľa, a to cukrovky, ktorú sa nepodarilo uspokojivo kompenzovať. Preukázané bolo aj zhoršenie poškodenia periférnych nervov (neuropathia), ktoré podľa EMG nálezu z 21. januára 2009 je už ťažkého stupňa. Rovnako bola zhoršená aj choroba periférnych tepien – angiopathia, ktorá z počínajúceho poškodenia v r. 2002 je podľa vyšetrenia z 22. januára 2009 už v I. až II. štádiu postihnuta. Nesúhlasili s vyjadrením znalca o významnom zhoršovaní zažívacích ťažkostí a najmä s tým, že navrhovateľ pri svojej výške 186 cm, a hmotnosti 61 kg je kachektický, hoci o progredujúcej kachexii hovorí už posudok PKSZ č. IX Sociálnej poisťovne, pobočky v Nitre z 26. marca 1996. Jednoznačne posudkové orgány v konaní zotrvali na stanovisku, že zdravotný stav navrhovateľa od roku 2000 do 21. januára 2009, podmieňoval len čiastočnú invaliditu.

Znalec MUDr. F. J., CSc. však v doplnku svojho znaleckého posudku č. 8/2008, ktorý vypracoval 7. januára 2011 ohľadne zdravotného stavu navrhovateľa nezodpovedal na otázky, ktoré ochorenia navrhovateľa, od ktorého dátumu, od ktorého zhoršenia zdravotného stavu od roku 2000 do 21. januára 2009 mali prípadne za následok zmenu jeho čiastočnej invalidity na invaliditu, preto (ako sám uviedol), že nie je na takú odpoveď kompetentný. Závery posudkového lekára ohľadne uvedených otázok sú v rozpore so závermi podaného znaleckého posudku a jeho doplnku menovaným znalcom, navyše navrhovateľ nesúhlasil s doplnením dokazovania posudkovým lekárom, ktorý je v zmluvnom vzťahu s odporkyňou. Z tohto dôvodu je potrebné ustanoviť v ďalšom konaní kompetentný znalecký orgán, príp. znaleckú organizáciu, ktorá po objektívnom posúdení výsledkov vyšetrení navrhovateľa zodpovie uvedené otázky ohľadne invalidity navrhovateľa.

Doteraz vykonané dokazovanie vo veci preto nie je vyčerpávajúce a dostatočné. Požiadavku, aby boli vylúčené pochybnosti o objektívnosti záverov posudkových orgánov (teda posudkových komisií a posudkových lekárov), ktoré sú podkladom v konaniach

o dávkach, podmienených dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom možno splniť len v prípade, ak posudok alebo odborné posúdenie či záver, vypracujú subjekty, ktoré sú nezávislé na odporkyňi. Žiadny z posudkov alebo posudkových nálezov, ktoré boli v konaní zadovážené (s výnimkou znaleckého posudku MUDr. F. J.), takejto zákonnej požiadavke nevyhovuje, lebo posudkové komisie sociálneho zabezpečenia boli posudkovými orgánmi buď pobočky alebo ústredia odporkyne. Posudkoví lekári sú v zmluvnom vzťahu s odporkyňou, preto o ich objektivite a nezáujatosti možno mať vážne pochybnosti. Už samotná uvedená skutočnosť môže byť dôvodom pre zrušenie rozhodnutia odporkyne, ak rozhodnutiu nepredchádzalo riadne znalecké dokazovanie alebo posúdenie, vykonané nezávislým subjektom. Nemožno preto ponechať bez povšimnutia výhradu navrhovateľa, že dokazovanie vykonané posudkovým lekárom alebo posudkovou komisiou niektorej z jej zložiek, nepovažuje za dostatočne objektívne (pozri R-62/2006).

Iba po doplnení dokazovania krajským súdom v naznačenom smere a po riadnom zistení, ktoré rozhodnutia odporkyne sú predmetom konania, bude možné vo veci opätovne rozhodnúť o tom, ktoré z preskúmaných rozhodnutí je vecne správne, prípadne, či odporkyňa o podaných žiadostiach navrhovateľa na priznanie invalidného dôchodku (podľa § 29 ods. 3 zákona o sociálnom zabezpečení alebo podľa § 70 ods. 1 zákona o sociálnom poistení), má s poukazom na § 259 a 2 § 263a ods. 5 zákona o sociálnom poistení, opätovne rozhodnúť.

Odvolací súd preto napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (§ 221 ods.1 písm. h/ OSP). V novom rozhodnutí vo veci rozhodne znovu aj o náhrade trov konania, vrátane trov konania odvolacieho a trov štátu (§ 224 ods.3 OSP).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný riadny opravný prostriedok.

V Bratislave 27. septembra 2012

JUDr. Elena Zavadská, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia :
Mária Kráľová